

Jevy spojené s rozvojem tvořivosti byly zaznamenány jen v jedné třetině hodin. V hodinách výrazně převládala komunikace od učitele směrem ke třídě a k žákovi, zatímco se téměř nevyskytovala komunikace od žáka ke třídě. Podobně i komunikace mezi žáky ve většině hodin nebyla zaznamenána.

Uvedená zjištění dokládají zájem základních škol o rozvoj matematické gramotnosti. Z dotazníků i hospitací plyne vysoká míra podílu tradiční výuky matematiky se všemi jejími prvky, které se promítají do nesystematického rozvoje pedagogických dovedností učitelů, malého rozvoje a využívání tvořivosti žáků a výrazně dominantní role učitele.

Čtenářská gramotnost

Podmínky rozvoje čtenářské gramotnosti byly zjišťovány prostřednictvím dotazníku pro ředitele školy na 296 školách. V 92 % škol je zřízena knihovna nebo informační či studijní centrum, s jehož fungováním je spokojena 84 % škol. Ve dvou třetinách škol je alespoň v části kmenových tříd třídní knihovnička s beletristickými tituly a v jedné třetině mimo toho i vybavené zákoutí k četbě časopisů a knih. Z vysokého podílu vybavených škol je patrný dopad důrazu, který byl v posledních letech a stále je kladen na zajištění jedné ze základních podmínek v podobě dostupné beletrie pro žáky. Na většině škol (78 %) se učitelé cíleně vzdělávají v metodách rozvoje čtenářské gramotnosti. Naproti tomu promítnutí cílů čtenářské gramotnosti plánovacích dokumentů je výrazně nižší. Například písemně zpracovanou strategii rozvoje čtenářské gramotnosti má jen 23 % škol, promítnutí do cílů naukových předmětů ve školním vzdělávacím programu se alespoň částečně objevuje u 43 % škol.

Průběh rozvíjení čtenářské gramotnosti ve výuce byl sledován v 773 hodinách. Hospitace byly provedeny napříč všemi předměty. Nejčastěji se jednalo o hodiny českého jazyka (45 %). Zastoupeny byly ale i hodiny přírodovědných předmětů (15 %), společenskovedních předmětů (14 %) nebo cizích jazyků (8 %). V 84 % hospitovaných hodin byl učitel odborně kvalifikován i aprobován. Dvě třetiny učitelů mělo praxi více než 10 let. Pouze ve 4 % hodin žáci nepracovali s žádnými texty. Mimo textů z učebnice nebo čítanky, se kterými žáci pracovali v 59 % hodin, bylo vysoké zastoupení i hodin, ve kterých žáci pracovali s autentickými texty (57 %).

V rámci hospitací byly sledovány jevy dokládající dalších sedm indikátorů. Nejčastěji se v hodinách vyskytovaly jevy dokládající podporu žáků během výuky ze strany učitele. Ať už se jednalo o respekt k žákovu čtenářskému úsilí a k jeho porozumění, nebo o vysoká očekávání a zřetelně vyjádřenou důvěru, že náročných cílů spolu s ním dosáhnou.